

Motion till riksdagen 2021/22:3062

av **Fredrik Schulte (M)**

Det offentligas förhållningssätt till jämställdhetsbegreppet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga att lagstadgade mål för jämställdhet och jämlikhet avser en proceduriell jämställdhet/jämlikhet i form av likvärdiga möjligheter, inte likvärdiga utfall, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de jämställdhetspolitiska målen bör ändras i linje med motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Jämställdhet mellan könen är en självklarhet i ett modernt samhälle. Tanken att en individ ska begränsas i sina livsval till följd av sitt kön är på ett moraliskt plan fundamentalt fel då det fråntar den enskilde sin individualitet och reducerar oss till våra godtyckliga kollektiva egenskaper. Vårt mänskliga värde handlar inte om vilka liknande kollektiva attribut vi har utan om att vi är människor med en egen vilja, personlighet, självmedvetande samt en förmåga till förnuft och rationalitet.

Likt alla politiskt teoretiska koncept kan dock begreppet ”jämställdhet” tolkas på flera olika sätt. Förenklat och övergripande kan man skilja på en utfallsbaserad respektive en proceduriell syn på jämställdhet, det vill säga att antingen betrakta jämställdhet som en fråga om lika utfall eller lika förutsättningar. Det förra perspektivet utvärderar huruvida jämställdhet råder på basis av att män och kvinnor har likvärdig tillgång till exempelvis makt och resurser. Skulle exempelvis kvinnor i allmänhet prioritera karriär lägre än män och därmed tjäna mindre pengar som grupp råder således inte jämställdhet utifrån detta synsätt. Det senare perspektivet anser istället att ett samhälle är jämställt om lika förutsättningar gäller. Gör män och kvinnor på aggregerad nivå olika livsval, exempelvis för att biologiska skillnader gör att män respektive kvinnor överlag gör

olika typer av prioriteringar, anses detta inte vara ett jämställdhetsproblem enligt samma synsätt.

Av dessa två perspektiv är det proceduriella perspektivet inte bara att föredra – en utfallsbaserad syn på jämställdhet är direkt omoralisk. Detta av samma skäl som det är fel att helt avvisa jämställdhetstanken: den fråntar människan hennes individualitet. Ur ett utfallsbaserat synsätt är en persons legitima livsval ”problematiska” om det medför att vederbörandes könsgrupp på totalen gör liknande livsval i en sådan utsträckning att ojämlikhet mellan könen uppstår. Ytterst reduceras alltså den enskildes beslut om hur man vill leva sitt liv till vad det får för konsekvenser för ens könskollektiv. Ens livsval är alltså bara önskvärda ur detta synsätt om de bidrar till att skapa könsmässig jämlikhet. Därmed underordnas alltså individens beslut kring hur han eller hon vill leva sitt eget liv vilket kön han eller hon har. Synsättet bygger på i grunden samma logik som rasism, sexism eller diskriminering baserat på sexualitet, det vill säga att reducera människor till deras kollektiva egenskaper.

Tittar man på de jämställdhetspolitiska målen finns det på flera punkter en otvetydighet kring vilken jämställdhetssyn man utgår från. Överlag talas om en jämlikhet i möjligheter, vilket är positivt och ett uttryck för en proceduriell jämställdhetssyn. Samtidigt finns flera formuleringar som kan tolkas som eller är utfallsorienterade, kanske främst avseende delmål fyra där det fastslås att ”kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet”. Att det funnits diskriminerande samhällsnormer som pressat kvinnor att ansvara för hem och familjen råder det ingen tvekan om liksom att alla liknande samhällsnormer måste motverkas – återigen, ingen ska tvingas till livsval baserat på sitt kön. Samtidigt är det lika paternalistiskt att stipulera att människor som av egen fri vilja väljer att åsidosätta karriär för att ta hand om familj och hem skulle begå något fel. På samma sätt är det fel att tala om att den ekonomiska fördelningen mellan könen eller makten i samhället måste vara jämlikt fördelat mellan könen som antyds i delmålen ett och två. Detta är en utfallsorienterad jämställdhetssyn och fokus bör istället ligga på lika möjligheter.

Regeringen måste korrigera de jämställdhetspolitiska målen så att det tydligt framgår att det är en proceduriell jämställdhetssyn som förordas. Detta måste också tydligt fastslås så att myndigheter och enskilda tjänstemän inte ges möjlighet att göra en utfallsbaserad tolkning av jämställdhetsbegreppet i sin gärning som företrädare för det offentliga. Samma sak gäller även jämlikhetsbegreppet.

Fredrik Schulte (M)